

تدوین راهبردهای برنامه‌ریزی توسعه گردشگری روستایی با بهره‌گیری از مدل تلفیقی SWOT و AHP: مورد منطقه درودزن شهرستان مرودشت

پور^۱ و مدینه خسروجردی^{۲*} مهدی نوری

^۱ دانشیار ترویج کشاورزی و توسعه روستایی، گروه مدیریت توسعه روستایی، دانشگاه یاسوج (mnooripoor@yu.ac.ir)

^۲ دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی دانشگاه یاسوج (mkhosrojerdi07@gmail.com)

چکیده

گردشگری روستایی به عنوان فرآیندی در توسعه روستایی قلمداد می‌شود که با ایجاد فعالیت‌های مکمل کشاورزی، می‌تواند زمینه توسعه اقتصادی و زیست‌محیطی روستایی را در زمینه افزایش درآمد، اشتغال‌زایی و معیشت پایدار روستایی فراهم کند. این فرآیند می‌تواند بهبود کیفیت زندگی و توزیع متعادل و مناسب خدمات و تسهیلات را در چارچوب توسعه منطقه‌ای و محلی، به همراه داشته باشد. هدف کلی پژوهش حاضر شناسایی و اولویت‌بندی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای گردشگری روستایی در منطقه درودزن شهرستان مرودشت بود. این پژوهش به روش کیفی- کمی و با استفاده از ابزار پروتکل- پرسشنامه انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری شهرستان مرودشت (۱۵ نفر) بودند که به صورت تمام شماری در دو مرحله کیفی و کمی تحقیق انتخاب شدند. در مرحله اول، نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای گردشگری روستایی از نظر کارشناسان مذکور و به کمک الگوی سوات (SWOT) مورد بررسی قرار گرفت. در مرحله دوم نیز به کمک همان کارشناسان و با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، اولویت‌بندی نتایج مرحله اول انجام شد. نتایج نشان داد که "وجود سد تاریخی داریوش، رودخانه کر، جزیره و چشمه‌های متعدد" با وزن نسبی ۰/۳۴۲ به عنوان مهم‌ترین نقطه قوت و "نبود امکانات اقامتی و تجهیزات بهداشتی برای مسافران" با وزن نسبی ۰/۲۹۱ به عنوان مهم‌ترین نقطه ضعف در منطقه می‌باشند. همچنین "اشتغال‌زایی در منطقه از طریق جذب گردشگر" با وزن نسبی ۰/۲۶۳ به عنوان مهم‌ترین فرصت و "ایجاد آلودگی در حاشیه رودخانه‌ها" با وزن نسبی ۰/۲۶۰ به عنوان مهم‌ترین چالش/تهدید در منطقه مورد مطالعه شناخته شدند.

واژه‌های کلیدی: گردشگری روستایی، تحلیل سوات، فرآیند تحلیل سلسله مراتبی، درودزن

* آدرس نویسنده مسئول و مکاتبه‌کننده: یاسوج- میدان معلم- خیابان دانشجو- دانشگاه یاسوج- دانشکده کشاورزی- گروه مدیریت توسعه روستایی- شماره تلفن، ۰۹۳۸۱۰۴۳۹۸۸

Developing rural tourism planning strategies using SWOT-AHP analysis: the case of Doroodzan Region of Marvdasht County

Mehdi Nooripoor¹ and Madineh Khosrowjerdi²

1. Associate Professor, Department of Rural Development Management, Faculty of Agriculture, Yasouj University, mnooripoor@yu.ac.ir
2. Ph.D Student of Agriculture Development, Yasouj University, mkhosrojerdi07@gmail.com

Abstract

Rural tourism is considered as a process in rural development that facilitate it by providing complementary agricultural activities, increasing income, employment and improve the quality of life and a balanced and appropriate distribution of services and facilities. The aim of this study was to identify and to rank strengths, weaknesses, opportunities and threats of rural tourism in the Doroodzan District of Marvdasht County. A mixed approach of qualitative and quantitative research methods was used in this study using protocol- questionnaire technique. Research population included the experts of the Bureau of cultural heritages and tourism of Marvdasht County (15 persons) which selected and studied on two stages. On the first stage of the research, strengths, weaknesses, opportunities and threats of rural tourism in the study area were identified using the supposed respondents' opinions. On the second stage, the respondents were asked to rank the results of the first stage, and the AHP technique was used to analyze data. The results showed that "the existence of Darius Historic Dam, Kor River and different islands and springs" with the relative weigh of 0.342 was the most important strength of rural tourism in the study area. Furthermore, lack of healthcare facilities for tourists, was the main weakness with the relative weigh of 0.291, providing employment opportunities was the main opportunity with the relative weigh of 0.263 and finally, polluting rivers was considered as the main threat with the relative weigh of 0.260.

Keywords: rural tourism, SWOT analysis, AHP, Doroodzan

۱- اهمیت موضوع و بیان مسأله

گردشگری، پدیده‌ی مهم قرن بیستم است و نقش حیاتی در اقتصاد جهانی ایفا می‌کند. بر طبق برآوردهای سازمان جهانی توریسم تعداد افرادی که در آینده در سطح جهان در جهت سیر و سیاحت به نقاط دیگر سفر می‌نمایند تا سال ۲۰۲۰ به ۱۶۰۲۰۰۰۰۰۰ نفر خواهد رسید، و در این سال درآمد حاصل از این صنعت به ۲۰۰ میلیارد دلار خواهد رسید (Lee & Chang, 2008: 180). یکی از انواع گردشگری، گردشگری روستایی است که با توجه به ظرفیت‌های طبیعی و فرهنگی موجود در روستاها، می‌تواند نقش مهمی در تجدید حیات روستاها، ایجاد اشتغال و درآمد برای روستائیان، حفاظت از میراث فرهنگی و تاریخی، کمک به فراهم شدن خدمات زیربنایی، تشویق توسعه‌ی سایر بخش‌های اقتصادی، تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصاد روستایی و در نهایت توسعه‌ی یکپارچه و پایدار روستایی ایفا نماید (Butler & et al, 1998: 59). در کنار آثار مثبت اقتصادی و اجتماعی گردشگری، این پدیده بعضی از پیامدهای منفی را نیز برای این مناطق ایجاد نموده است. گردشگری می‌تواند آثار منفی اجتماعی همانند ایجاد اثر نمایشی، کالایی شدن فرهنگ، جابجایی و مهاجرت، وابستگی، جرم و جنایت، رواج اعتیاد، تغییر در ارزش‌های اجتماعی و مذهبی جامعه میزبان و تغییر در زبان را در پی داشته باشد (ضیایی و ترابیان، ۱۳۸۹: ۲۰۸). علاوه بر این، نباید از تورم، هزینه‌های فرصت و وابستگی بیش از حد، افزایش قیمت زمین، خانه و کالاهایی که برای زندگی روزمره مردم لازم‌اند و امکان ایجاد کمبود نیروی کار در سایر بخش‌ها، افزایش کاذب قیمت زمین، افزایش هزینه‌های زندگی، برگشت کم سرمایه، فصلی بودن فرصت‌های شغلی، جابجایی در اشتغال افراد بومی، و منسوخ شدن برخی فعالیت‌ها مانند کشاورزی و ماهیگیری در نواحی روستایی به عنوان پیامد منفی اقتصادی این فعالیت غفلت ورزید (Weaver & Lawton, 2001: 440). بنابراین، هیچ شکلی از توسعه به اندازه گردشگری، در بردارنده تاثیرات دوگانه نیست (Byrd & et al, 2009: 694). با این وجود، اگر گردشگری روستایی به نحوی مناسب برنامه‌ریزی و مدیریت شود، می‌تواند خالق یا محرک یک فرآیند توسعه یافته برای حصول به پایداری توسعه در نواحی روستایی و نیز پایداری جوامع محلی در کلیه‌ی زیر شاخه‌های اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و همچنین خود صنعت گردشگری باشد (رکن‌الدین افتخاری و مهدوی، ۱۳۸۴: ۲). با توجه به مطالب ذکر شده، به منظور بهبود عملکرد توسعه در مناطق روستایی به‌ویژه منطقه مطالعه شده که به لحاظ ساختاری، اکولوژیکی و فضایی از دیرباز برای گذران اوقات فراغت کلان شهر شیراز قرار داشته است، لزوم بهره‌گیری از راهبردها و راهکارهای مناسب توسعه گردشگری روستایی با توجه به شرایط و ویژگی‌های زیست محیطی و جاذبه‌ها و فراورده‌های اکولوژیکی (طبیعی و انسانی) هر منطقه، به طور فزاینده‌ای احساس می‌شود. بنابراین، با در نظر گرفتن موارد فوق و درک این مطلب که شناخت پتانسیل‌ها و محدودیت‌های گردشگری منطقه روستایی درودزن می‌تواند تأثیر سازنده‌ای بر برنامه‌ریزی مناسب گردشگری در این منطقه روستایی و رفع مشکلات و مسائل آنها داشته باشد به بررسی و تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای گردشگری این منطقه از دیدگاه کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری شهرستان مرودشت پرداخته شده است.

۲- پیشینه پژوهش

در زمینه گردشگری و گردشگری روستایی تا کنون مطالعات فراوان صورت گرفته است که در زیر به تعدادی از آنها اشاره شده است. تاکانو (Takano, 2010: 954) در پژوهشی با عنوان کاربرد روش‌های ترکیبی سوات و فرایند سلسله مراتبی برای احیای مجدد بازارهای راهبردی گردشگری (مورد مطالعه: توریسم سریلانکا^۱ واقع در هند) به این نتیجه رسید که، راهبردهای مرتبط با شرایط بومی منطقه (قوت‌ها و فرصت‌های گردشگری) می‌تواند به عنوان بهترین راهبردها در تقویت و احیای مؤثر بازار گردشگری سریلانکا به کار گرفته شوند. شنگ هشیونگ و همکاران (Sheng-Hshiang & et al, 1997: 796) در تحقیقی تحت عنوان ارزیابی ریسک‌های گردشگری با استفاده از رویکرد فازی انواع خطرهایی که گردشگران با آن مواجه هستند را با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی فازی مورد رتبه‌بندی قرار

¹ Sri Lanka

دادند. نتایج این تحقیق حاکی از این است که در میان ریسک‌های گردشگری، نظم و قانون، حمل و نقل و بهداشت از اهمیت بسزایی برخوردار است، در حالی که ارزیابان به معیار نظم و قانون بالاترین رتبه را اختصاص دادند. کاجانوس و همکاران (Kajanus & et al, 2004: 499) در مقاله‌ای با عنوان بکارگیری تفکر ارزش مدار با استفاده از روش سوات - ای اچ پی در مدیریت گردشگری با هدف پاسخ به این پرسش که آیا فرهنگ محلی عامل موفقیت در زمینه گردشگری روستایی است یا خیر؟ به این نتیجه رسیدند که، فرهنگ محلی پتانسیل آن را دارد، که به عنوان یک عامل موفق در گردشگری روستایی مورد استفاده قرار گیرد و سرمایه‌گذاری در جهت تقویت آن، افزایش نوآوری و رسیدن به توسعه پایدار را به همراه خواهد داشت. حجازی‌زاده و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به شناخت نقاط قوت و ضعف توسعه گردشگری روستایی، در اکوموزه روستایی ایبانه واقع در اصفهان پرداختند. این پژوهش با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و با استفاده از مدل تحلیلی سوات انجام شد و آثار تقویت گردشگری روستایی بر شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، بوم‌شناختی و توسعه مکانی به عنوان ابعاد توسعه پایدار روستایی مدنظر قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که، توانمندسازی گروه‌های روستایی، افزایش آگاهی اجتماعی، گسترش مشارکت همراه با تدارک مدیریت راهبردی می‌تواند در ایجاد اکوموزه و توسعه گردشگری در روستای ایبانه مؤثر باشد. هادی‌زاده‌زرگر و سخایی (۱۳۹۳) به تحلیل زمینه‌های توسعه گردشگری روستایی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان ساری پرداختند. در این پژوهش در ابتدا با استفاده از تحلیل سوات، نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید دهستان رودپی در زمینه گردشگری روستایی مورد شناسایی قرار گرفت. سپس از تلفیق تحلیل سوات با تکنیک ای اچ پی، مناسب‌ترین زمینه توسعه گردشگری روستایی تعیین گردید. نتایج تحقیق نشان داد که، اکوتوریسم مناسب‌ترین زمینه گردشگری دهستان رودپی شمالی شناخته شده، و سپس گردشگری فرهنگی، گردشگری ورزشی و در نهایت گردشگری کشاورزی در رتبه‌های بعدی جهت توسعه گردشگری روستایی در دهستان رودپی شمالی قرار دارد. در کل، از بررسی اجمالی مرور ادبیات، می‌توان چنین نتیجه‌گیری نمود که بر اساس رویکردهای نوین توسعه، که یکی از مهمترین آنها در بخش کشاورزی و روستایی، کشاورزی چند کارکردی می‌باشد، طی سال‌های اخیر، گردشگری روستایی اهمیت و جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است. لذا در مناطق مستعد گردشگری روستایی مانند منطقه مورد نظر در این مطالعه، شناخت نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و چالش‌های مربوطه می‌تواند گام موثری در معرفی راهکارهای توسعه و بهبود گردشگری روستایی داشته باشد.

۳- روش پژوهش

با توجه به اینکه هدف تحقیق، شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای گردشگری روستایی منطقه درودزن مرودشت بود، باید جامعه آماری مورد مطالعه به نحوی انتخاب می‌شدند که در این زمینه آشنایی و اشراف قابل قبول داشته باشند. لذا کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری شهرستان مرودشت (۱۵ نفر) برای این منظور انتخاب شدند. بر این اساس در این تحقیق، از تلفیق روش‌های کیفی - کمی استفاده شد. نخست، برای پی بردن به نظرات کارشناسان و متخصصان درباره وضعیت گردشگری روستایی منطقه درودزن از روش تحلیل سوات استفاده شده است که در دسته روش‌های کیفی قرار می‌گیرد. سپس در مرحله تحقیق کمی و با کمک همان پاسخگویان، با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) نقاط مشخص شده، اولویت‌بندی شدند. در تلفیق روش‌های کیفی و کمی در این پژوهش در ابتدا با استفاده از روش ماتریس سوات (روش کیفی)، نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای گردشگری منطقه مورد مطالعه بدست آمدند و سپس با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی اقدام به کمی کردن و اولویت بندی آنها شد. نهایتاً، بر اساس الگوهای موجود، راهبردهای لازم بر طبق نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها استخراج شدند. این فرآیند در ادامه بیشتر توضیح داده می‌شود.

۱-۳- تحلیل سوات و فرآیند تحلیل سلسله مراتبی^۱

سوات سر واژه عبارات قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدات است (Jones & Brooks, 2008: 79). تجزیه و تحلیل سوات بر این منطق استوار است که استراتژی اثربخش، قوت‌ها و فرصت‌ها را حداکثر می‌کند، در عین حالی که ضعف‌ها و تهدیدات آن را به حداقل می‌رساند. این فرض ساده اگر به درستی اجرا شود، تأثیرات عمده‌ای بر انتخاب و طراحی استراتژی اثربخش خواهد داشت (پیرز و رایبسون، ۱۳۸۳: ۳۰۷). در مرحله بعد، در فرآیند تدوین سیاست‌ها و راهبرد توسعه، با لحاظ کردن جهات قبلی و با توجه به نوع واکنش و نحوه تعامل هر عامل داخلی و خارجی، می‌توان ماتریسی را ترسیم کرد که دارای چهار منطقه با چهار نوع راهبرد متفاوت است. این راهبردها عبارتند از:

راهبردهای SO (راهبردهای تهاجمی): که در آن‌ها، راهکارهای پیشنهادی برای استفاده مطلوب از نقاط قوت، در جهت بهره برداری از فرصت‌های پیش رو در نظر گرفته می‌شود.

راهبردهای WO (راهبردهای بازنگری): در این حالت، به پیشنهادها و راهکارهای اجرایی برای نقاط ضعف با بهره برداری بهینه از فرصت‌ها، به‌ویژه از راه تخصیص مجدد منابع توجه می‌شود.

راهبرد ST (راهبرد تنوع): که با شناسایی مهم‌ترین نقاط قوت درون سازمانی، به مقابله با تهدیدهای برون سازمانی می‌پردازند. بنابراین، تأمین نیازهای لازم برای مقابله با تهدیدات فراروی ناحیه، مهم‌ترین بخش پیشنهادها را به خود اختصاص می‌دهد.

راهبردهای WT (راهبردهای تدافعی): در اینجا با ارائه راهکارهای اجرایی، ضمن به حداقل رساندن نقاط ضعف، از تهدیدهای برون سازمانی نیز اجتناب می‌شود (Policastro, 1993: 5).

یکی از مهم‌ترین ضعف‌های تحلیل سوات این است که اهمیت هر عامل در تصمیم‌گیری به صورت کمی قابل سنجش نیست. به عبارت دیگر، شناسایی اینکه کدام عامل و یا گروه تصمیمات استراتژیک را بیشتر تحت تأثیر قرار می‌دهد تا حدی دشوار است اما تحلیل سلسله مراتبی مشکل یاد شده را برطرف می‌کند و اهمیت و وزن هر عامل به صورت کمی قابل محاسبه و رتبه‌بندی است (Pesonen & et al, 2000: 536; Shrestha & et al, 2004: 187; Fabac & Zver, 2011: 203). فرایند تحلیل سلسله مراتبی، روشی است منعطف، قوی و ساده که برای تصمیم‌گیری در شرایطی که معیارهای تصمیم‌گیری متضاد، انتخاب بین گزینه‌ها را با مشکل مواجه می‌سازد، استفاده می‌شود (Bertolini & Braglia, 2006: 424). این روش بر مبنای سه اصل تجزیه، مقایسه دو به دوئی یا جفتی، جمع‌بندی و اولویت بندی گزینه‌ها استوار است (Saaty, 1986: 107). برای به کارگیری روش سلسله مراتبی، در حل مسئله‌ی تصمیم‌گیری، مراحل اساسی به شرح زیر وجود دارد.

۱) ساختن سلسله مراتب: فرایند شناسایی عناصر و ارتباط بین آن‌ها که منجر به ایجاد یک ساختار سلسله مراتبی می‌شود، ساختن سلسله مراتب نامیده می‌شود (رحیمی و رنجبر دستنانی، ۱۳۹۱: ۱۳۵).

۲) تعیین ضریب اهمیت معیارها و زیر معیارها: برای تعیین ضریب اهمیت معیارها و زیر معیارها، روش‌های مختلفی وجود دارد که معمول‌ترین آن‌ها، مقایسه دو به دوئی است (Bowen, 1990: 135). در این پژوهش از روش استاندارد استفاده شده است، روش کار به این ترتیب است که، به هر مقایسه دو به دوئی، یک عدد ۱ تا ۹ داده می‌شود. معنی هر عدد در جدول شماره (۱) مشخص شده است.

¹ *Axlytics Hierarchy Process (AHP)*

جدول ۱: جدول تناسب ۹ کمیت ساعتی، برای مقایسه دو به دوئی

ارزش	تناسب پارامتر
۱	پارامتر A در مقایسه با پارامتر B اهمیت یکسانی دارد.
۳	پارامتر A در مقایسه با پارامتر B اهمیت متوسطی دارد.
۵	پارامتر A در مقایسه با پارامتر B اهمیت زیادی دارد.
۷	پارامتر A در مقایسه با پارامتر B اهمیت نسبتاً زیادی دارد.
۹	پارامتر A در مقایسه با پارامتر B اهمیت خیلی زیادی دارد
۲، ۴، ۸	ارزش‌های میانی

منبع: (Bowen, 1990: 135)

۳) تعیین ضریب اهمیت جایگزین‌ها (گزینه‌ها): پس از تعیین ضرایب اهمیت معیارها، باید ضریب اهمیت گزینه‌ها تعیین شود. در این مرحله، ارجحیت هر کدام از گزینه‌ها را با معیارها مورد قضاوت قرار می‌دهیم. مبنای این داوری جدول مقیاس ۹ کمیتی ساعتی است؛ با این تفاوت که آنچه در مقایسه‌ی گزینه‌ها مطرح است، عبارت است از آنکه «در ارتباط با هر معیار، کدام گزینه ارجح است و چقدر؟» (توکلی و همکاران، ۱۳۸۸: ۸۸). پس از محاسبه‌ی ارجحیت هر کدام از گزینه‌ها با توجه به معیارها، ماتریس استاندارد ارجحیت هر کدام از گزینه‌ها با توجه به معیارها از طریق تقسیم مقدار هر عنصر در ماتریس زوجی بر جمع ستون مربوطه، تشکیل می‌گردد. سپس وزن هر کدام از گزینه‌ها با توجه به معیارها محاسبه می‌شود.

۴) تعیین امتیاز یا اولویت نهایی گزینه‌ها: در یک فرایند سلسله مراتبی وزن نهایی گزینه‌ها از مجموع حاصلضرب اهمیت معیارها در وزن گزینه‌ها بدست می‌آید (دلبری و داودی، ۱۳۹۱: ۷۱). لازم بذکر است که از دو کارکرد اصلی تحلیل سلسله مراتبی (اولویت‌بندی معیارها و اولویت‌بندی گزینه‌ها) فقط مورد اول در این پژوهش مد نظر است.

۵) محاسبه‌ی نرخ ناسازگاری: یکی از مزیت‌های فرایند تحلیل سلسله مراتبی، تعیین امکان برای سازگاری در قضاوت‌های انجام شده برای تعیین ضریب اهمیت معیارها و زیر معیارها است. ساز و کارهایی که ساعتی برای بررسی سازگاری در قضاوت‌ها در نظر گرفته است، محاسبه‌ی ضریبی به نام ضریب ناسازگاری^۱ است. اگر نرخ ناسازگاری کوچکتر از ۰/۱ باشد، سازگاری سیستم قابل قبول است و اگر بیشتر از ۰/۱ باشد بهتر است تصمیم‌گیرنده در قضاوت‌های خود تجدید نظر کند (رحیمی و رنجبر دستنانی، ۱۳۹۱: ۱۳۶). در این تحقیق، داده‌های مورد نظر با استفاده از روش مصاحبه و پرسشنامه جمع‌آوری شده و در مرحله تحلیل سلسله مراتبی، برای تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، از نرم افزار Expert Choice^{۱۱} استفاده شد. همچنین، در همین مرحله، برای بدست آوردن وزن نهایی که پاسخ همه افراد را در بر می‌گیرد از میانگین هندسی استفاده شد.

۲-۳- معرفی منطقه‌ی مورد مطالعه

شهرستان مرودشت تقریباً در مرکز استان فارس واقع شده است. مرکز شهرستان مرودشت در ۵۲ درجه و ۴۸ دقیقه طول جغرافیایی و ۲۹ درجه و ۵۲ دقیقه عرض جغرافیایی و ارتفاع ۱۵۹۵ متری از سطح دریا واقع شده است. منطقه درودزن نیز در این شهرستان واقع شده است که دارای مساحتی بالغ بر ۱۰۲۵ کیلومتر مربع، جمعیتی در حدود ۳۷۸۷۹ نفر و ۹۹۶۰ خانوار می‌باشد. در بخش درودزن دو روستای گردشگری (درودزن و دشتک) وجود دارد که در این پژوهش مورد توجه قرار گرفته‌اند. بنا بر اعلام روابط عمومی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس در تاریخ ۱۳۸۷/۲/۳ روستای دشتک به‌عنوان روستای هدف در توسعه گردشگری استان فارس انتخاب شد. همچنین، در سفر هیئت دولت به استان فارس، روستای درودزن به‌عنوان منطقه نمونه گردشگری سد درودزن تصویب شده و

¹ Incompatibility Ratio

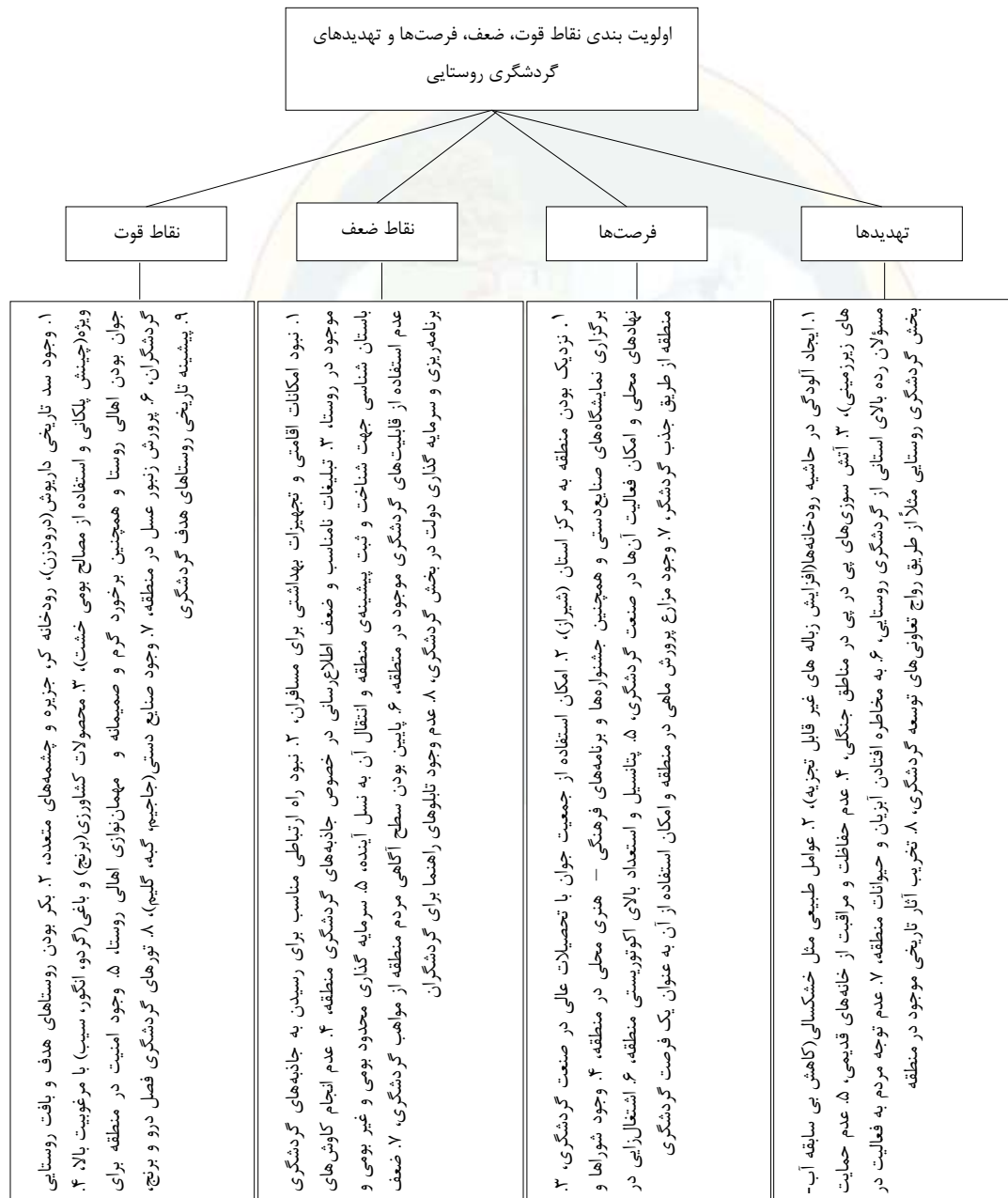

طرح امکان‌سنجی آن نیز در سال ۱۳۹۰ به پایان رسید.

۴- یافته‌ها و بحث

پس از جمع‌آوری و تحلیل نظرات پاسخگویان، مهم‌ترین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای گردشگری روستایی منطقه درودزن مشخص گردید.

در مرحله‌ی بعد، درخت تصمیم‌گیری طراحی شد که در نگاره‌ی (۱) مشاهده می‌شود. پس از این مرحله مقایسه زوجی معیارها انجام گرفت. برای این منظور همان‌گونه که اشاره شد پرسشنامه‌ای طراحی شد و از پاسخگویان درخواست گردید با دقت به مقایسه معیارهای مورد نظر به صورت دو به دو بپردازند. در ادامه، نتایج این مقایسات ارائه شده است.

نگاره‌ی ۱: درخت تصمیم‌گیری تعیین اهمیت نسبی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای گردشگری روستایی

۴-۱- اهمیت نسبی نقاط قوت گردشگری منطقه درودزن از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

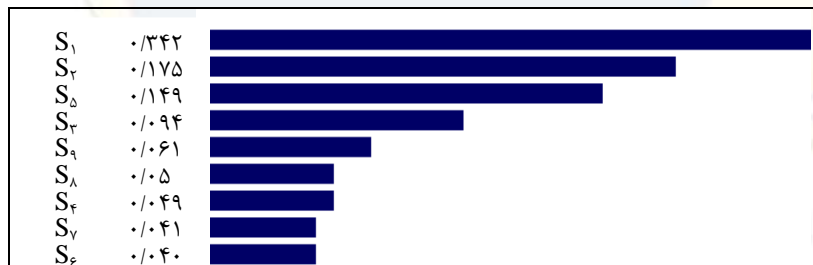
برای انجام فرآیند تحلیل سلسله مراتبی و تحلیل‌های مربوطه، پس از ورود داده‌ها، به نرم افزار Expert Choice¹¹ ماتریس‌های مقایسه زوجی معیارها تشکیل داده شد. قابل ذکر است که به علت وجود رابطه معکوس بین وزن‌های اختصاص یافته برای مقایسه‌های زوجی (اگر معیار "الف" دو برابر معیار "ب" اهمیت داشته باشد، در نتیجه اهمیت معیار "ب" نصف معیار "الف" می‌باشد)، نیمی از خانه‌های ماتریس خالی می‌باشد. اعداد درون خانه‌های ماتریس، نشانگر تفاوت وزن معیارها می‌باشند. به نحوی که عدد ۱ بیانگر وزن یکسان دو معیار بوده و اعداد دیگر نشان دهنده اهمیت (ارجحیت) بیشتر معیاری است که در ردیف اول ماتریس قرار گرفته است.

جدول ۲: ماتریس مقایسه زوجی اهمیت نقاط قوت از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

معیار	S _۱	S _۲	S _۳	S _۴	S _۵	S _۶	S _۷	S _۸	S _۹
S _۱	-	۴/۴۷	۴/۶۳	۴/۵۳	۲/۵۰	۶/۲۹	۵/۷۱	۴/۶۶	۵/۰۹
S _۲	-	-	۳/۲۷	۴/۰۲	۱/۲۲	۴/۳۸	۴/۴۰	۳/۴۴	۳/۷۴
S _۳	-	-	-	۳/۴۴	۱/۵۰	۲/۵۶	۲/۶۱	۲/۱۷	۱/۲۰
S _۴	-	-	-	-	۲/۰۲	۱/۱۶	۱/۴۰	۱/۰۹	۱/۴۶
S _۵	-	-	-	-	-	۳/۷۱	۴/۱۱	۲/۹۰	۳/۰۰
S _۶	-	-	-	-	-	-	۱	۱/۳۶	۱/۴۲
S _۷	-	-	-	-	-	-	-	۱	۱/۲۵
S _۸	-	-	-	-	-	-	-	-	۱/۶۸
S _۹	-	-	-	-	-	-	-	-	-

۰/۰۳ = نرخ ناسازگاری

نمودار گرافیکی مقایسه‌های اهمیت نقاط قوت در نمودار (۱) نشان داده شده است.

نمودار ۱: مقایسه‌های گرافیکی اهمیت نقاط قوت از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

همان‌طور که در نمودار نشان داده شده است، از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری نقطه قوت وجود سد تاریخی داریوش (درودزن)، رودخانه کر، جزیره و چشمه‌های متعدد با وزن (اهمیت) نسبی، ۰/۳۴۲ در رتبه اول قرار گرفته است. فزون بر آن، معیار پرورش زنبور عسل در منطقه با وزن برابر با ۰/۰۴۰ در رتبه آخر قرار گرفته است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر با ۰/۰۳ نیز بیانگر قابل اعتماد بودن قضاوت‌های کارشناسان بوده است.

۴-۲- اهمیت نسبی نقاط ضعف گردشگری منطقه درودزن از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

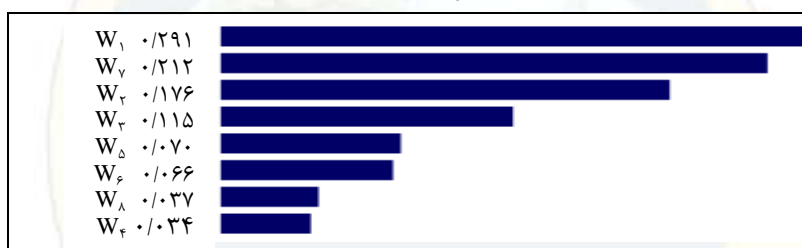
نتایج حاصل از مقایسه زوجی نقاط ضعف از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول ۳: ماتریس مقایسه زوجی اهمیت نقاط ضعف از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی

معیار	W _۱	W _۲	W _۳	W _۴	W _۵	W _۶	W _۷	W _۸
W _۱	-	۳/۲۱	۳/۹۶	۵/۱۹	۴/۱۷	۳/۷۶	۱/۴۰	۴/۴۴
W _۲	-	-	۳/۶۳	۳/۸۱	۲/۹۶	۳/۱۵	۱/۹۶	۴/۴۷
W _۳	-	-	-	۳/۴۲	۲/۸۶	۳/۲۵	۲/۰۲	۲/۸۸
W _۴	-	-	-	-	۲/۹۹	۲/۹۲	۴/۷۵	۱/۲۰
W _۵	-	-	-	-	-	۱	۳/۶۲	۳/۴۹
W _۶	-	-	-	-	-	-	۳/۶۹	۲/۸۳
W _۷	-	-	-	-	-	-	-	۴/۱۹
W _۸	-	-	-	-	-	-	-	-

۰/۰۶ = نرخ ناسازگاری

همچنین نمودار گرافیکی مقایسه‌های اهمیت نقاط ضعف در نمودار (۲) نشان داده شده است.

نمودار ۲: مقایسه‌های گرافیکی اهمیت نقاط ضعف از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

همان‌طور که در نمودار نشان داده شده است، از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری نقطه ضعف نبود امکانات اقامتی و تجهیزات بهداشتی برای مسافران با وزن (اهمیت) نسبی ۰/۲۹۱ در رتبه اول قرار گرفته است. فزون بر آن، معیار عدم انجام کاوش‌های باستان‌شناسی جهت شناخت و ثبت پیشینه‌ی منطقه و انتقال آن به نسل آینده با وزن نسبی ۰/۰۳۴ در رتبه آخر قرار گرفته است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر با ۰/۰۶ نیز بیانگر قابل اعتماد بودن قضاوت‌های کارشناسان بوده است.

۳-۴- اهمیت نسبی فرصت‌های گردشگری منطقه درودزن از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

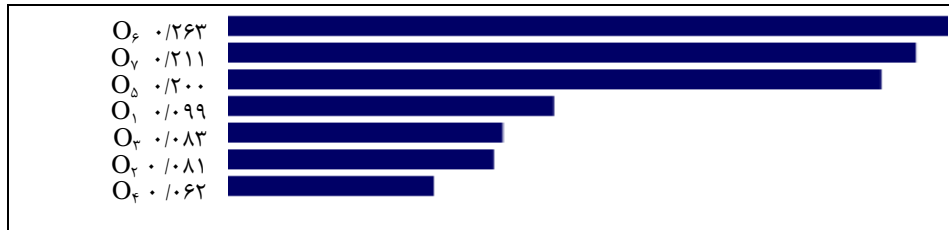
نتایج حاصل از مقایسه زوجی فرصت‌ها از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری در جدول (۴) ارائه شده است.

جدول ۴: ماتریس مقایسه زوجی اهمیت فرصت‌ها از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

معیار	O _۱	O _۲	O _۳	O _۴	O _۵	O _۶	O _۷
O _۱	-	۱/۷۹	۱/۰۹	۱/۵۸	۲/۰۷	۲/۸۷	۲/۵۵
O _۲	-	-	۱/۵۵	۱/۰۹	۲/۶۷	۲/۱۴	۱/۶۸
O _۳	-	-	-	۱/۳۰	۳/۰۵	۳/۶۷	۲/۸۳
O _۴	-	-	-	-	۳/۵۳	۳/۹۴	۳/۵۶
O _۵	-	-	-	-	-	۱/۶۲	۱/۲۳
O _۶	-	-	-	-	-	-	۱/۳۱
O _۷	-	-	-	-	-	-	-

۰/۰۲ = نرخ ناسازگاری

همچنین نمودار گرافیکی مقایسه‌های اهمیت فرصت‌ها در نمودار (۳) نشان داده شده است.

نمودار ۳: مقایسه‌های گرافیکی اهمیت فرصت‌ها از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

همان‌طور که در نمودار فوق نشان داده شده است، از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری نقطه فرصت اشتغال‌زایی در منطقه از طریق جذب گردشگر با وزن (اهمیت) نسبی ۰/۲۶۳ در رتبه اول قرار گرفته است. فزون بر آن، معیار وجود شوراها و نهادهای محلی و امکان فعالیت آن‌ها در صنعت گردشگری با وزن نسبی ۰/۰۶۲ در رتبه آخر قرار گرفته است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر با ۰/۰۲ نیز بیانگر قابل اعتماد بودن قضاوت‌های کارشناسان بوده است.

۴-۴- اهمیت نسبی تهدیدهای گردشگری منطقه درودزن از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

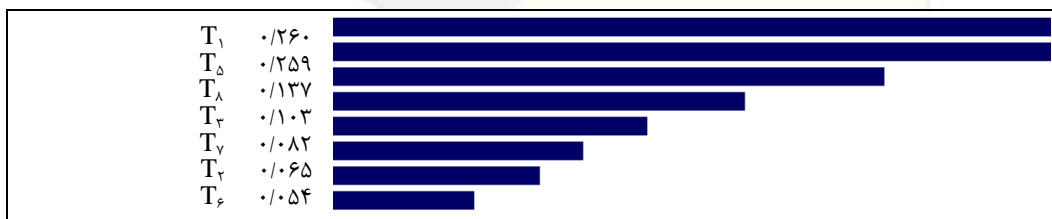
نتایج حاصل از مقایسه زوجی تهدیدها از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری در جدول (۵) ارائه شده است.

جدول ۵: ماتریس مقایسه زوجی اهمیت تهدیدها از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

معیار	T _۱	T _۲	T _۳	T _۴	T _۵	T _۶	T _۷	T _۸
T _۱	-	۴/۷۰	۳/۴۶	۴/۴۰	۲/۲۱	۳/۳۸	۴/۷۵	۲/۹۹
T _۲	-	-	۲/۴۷	۱/۷۵	۲/۲۵	۱/۵۸	۱/۴۶	۲/۲۲
T _۳	-	-	-	۳/۴۰	۲/۹۲	۲/۵۵	۱/۰۳	۱/۴۲
T _۴	-	-	-	-	۴/۱۱	۲/۴۲	۲/۸۸	۲/۷۰
T _۵	-	-	-	-	-	۳/۸۶	۳/۶۰	۱/۸۱
T _۶	-	-	-	-	-	-	۲/۱۸	۳/۰۵
T _۷	-	-	-	-	-	-	-	۲/۷۹
T _۸	-	-	-	-	-	-	-	-

۰/۰۵ = نرخ ناسازگاری

همچنین نمودار گرافیکی مقایسه‌های اهمیت تهدیدها با توجه به هدف در نمودار (۴) نشان داده شده است.

نمودار ۴: مقایسه‌های گرافیکی اهمیت تهدیدها از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری

همان‌طور که در نمودار نشان داده شده است، از دید کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری نقطه تهدید ایجاد آلودگی در حاشیه رودخانه‌ها (افزایش زباله‌های غیر قابل تجزیه) با وزن (اهمیت) نسبی ۰/۲۶۰ در رتبه اول قرار گرفته است. فزون بر آن، معیار عدم حفاظت و مراقبت از خانه‌های قدیمی با وزن نسبی ۰/۰۳۹ در رتبه آخر قرار گرفته است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر با ۰/۰۵ نیز بیانگر قابل اعتماد بودن قضاوت‌های کارشناسان بوده است. با توجه به اینکه وضعیت گردشگری روستایی در منطقه مورد مطالعه بر اساس الگوی سوات انجام شده است، می‌توان از تحلیل ماتریس سوات برای تعیین راهبردها و ارائه پیشنهادات مورد نیاز جهت بهبود وضعیت

گردشگری روستایی استفاده نمود. ماتریس سوات، از مهم‌ترین ابزارهایی است که می‌توان به کمک آن اطلاعات را مقایسه کرد و چهار نوع راهبرد اصلی قوت - فرصت (SO)، ضعف - فرصت (WO)، قوت - تهدید (ST) و ضعف - تهدید (WT) را مشخص نمود (رکن الدین افتخاری و همکاران، ۱۳۸۹: ۶۰). در زیر به این راهبردها اشاره شده است.

۴-۵- راهبردهای تهاجمی (SO)

در راهبردهای تهاجمی که تمرکز بر نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی استوار است، راهکارهای زیر جهت بهره‌برداری از برتری‌های موجود به‌منظور توسعه گردشگری در منطقه مورد مطالعه ارائه می‌شود:

- بهره‌گیری از جاذبه‌ها و استعدادها گردشگری در روستاها و فراهم کردن محیطی مناسب در جاذبه‌ها برای جذب گردشگر و مسافر برای رقابت با سایر مناطق تفریحی رقیب.
- توسعه تأسیسات در روستاها مانند هتل، رستوران، مسافرخانه، فروشگاه‌های مواد مورد نیاز مسافران در راستای جذب گردشگر و ایجاد مشاغل جدید برای مردم بومی.
- استفاده از نیروهای متخصص و جوان به منظور ایجاد تشکلهای تعاونی مردمی و همچنین ترویج و آموزش گردشگری از طریق نشست‌ها و جلسه‌های مختلف با مردم منطقه مطالعه شده.

۴-۶- راهبردهای تنوع (ST)

راهبردهای تنوع بخشی بر نقاط قوت درونی و تهدیدهای بیرونی متمرکز است و هدف آن به حداکثر رساندن نقاط قوت و به حداقل رساندن تهدیدات است. راهکارهای زیر به‌منظور تأمین برخی از نیازمندی‌های نواحی روستایی در جهت رفع تهدیدها ارائه می‌شود:

- توسعه و گسترش گردشگری کشاورزی به منظور بهره‌برداری مناسب از مزارع برنج و باغات روستایی در جهت کسب درآمد و نیز جلوگیری از آتش سوزی‌های پی در پی در مناطق جنگلی.
- تلاش مسئولان رده بالای استانی در جهت ایجاد طرح و برنامه‌ای برای گسترش گردشگری روستایی و در راستای اشتغال‌زایی از طریق توسعه گردشگری.
- تلاش مسئولان سازمان میراث فرهنگی و گردشگری جهت نگهداری از آثار و بناهای تاریخی و عدم تخریب خانه‌های سنتی و پلکانی در روستای دشتک.

۴-۷- راهبردهای بازنگری (WO)

در راهبردهای بازنگری ضمن تأکید بر نقاط ضعف درونی، سعی بر بهره‌گیری از فرصت‌های بیرونی در جهت رفع نقاط ضعف فراروی نواحی گردشگری روستایی می‌باشد. به این منظور در منطقه مورد مطالعه راهکارهای زیر ارائه می‌شود:

- بهبود کیفیت راه‌های ارتباطی، برای ارتباط مناسب‌تر و راحت‌تر گردشگران و مسافران به جاذبه‌های گردشگری منطقه درودزن.
- افزایش بودجه مالی روستاهای هدف گردشگری برای برگزاری نمایشگاه‌هایی در روستا از جمله نمایشگاه‌های صنایع دستی و همچنین جشنواره‌ها و برنامه‌های فرهنگی - هنری در سطح روستا.
- تأمین امنیت و تجهیز مسیرهای گردشگری و تهیه بروشورهای راهنما برای گردشگران و همچنین استفاده از تابلوها و علائم راهنمایی در مسیر روستا برای راهنمایی گردشگران.
- بازنگری و توسعه نهادها و سازمان‌های مرتبط در منطقه‌ی مطالعه شده برای آموزش مردم به‌منظور بهره‌گیری بهینه و هدفمند از منافع و آثار مثبت گردشگری.
- تهیه فیلم‌های مستند از جاذبه‌های روستا توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان و تبلیغات گسترده در رادیو و تلویزیون و همچنین ایجاد بروشورهای تبلیغاتی برای جذب گردشگر.

۸-۴- راهبردهای دفاعی (WT)

هدف کلی راهبردهای دفاعی، کاهش ضعف‌های سیستم برای کاستن و خنثی‌سازی تهدیدها است. بر این اساس راهکارهای زیر ارائه می‌شود:

- ایجاد مراکز استراحتگاهی بین راهی.
- تسطیح و آسفالت کردن مسیرهای دسترسی به جاذبه‌های گردشگری موجود در روستا.
- جلب مشارکت‌های مردمی در ترویج، حفاظت و بهره‌مندی پایدار از منابع طبیعی و تاریخی - فرهنگی گردشگری منطقه و جلوگیری از تخریب‌های زیست محیطی و تاریخی - فرهنگی آن.
- برگزاری سمینارها و نشست‌های مختلف توسط سازمان‌های ذیربط در جهت توسعه گردشگری در منطقه.
- تدوین قوانین و مقررات ویژه جهت استفاده بهینه جاذبه‌های گردشگری و جلوگیری از تخریب، آلودگی و از بین رفتن این منابع در این نواحی.
- زمینه‌سازی و تشویق مردم به مشارکت در جهت توسعه زیر ساختارها، تجهیزات و تسهیلات توریستی و کسب درآمد از این طریق و همچنین استفاده از مشارکت بخش خصوصی در زمینه‌هایی که مردم نمی‌توانند مشارکت و یا سرمایه‌گذاری کنند.

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این پژوهش به منظور بررسی و ارزیابی گردشگری در منطقه درودزن، دو هدف شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای گردشگری در منطقه درودزن و اولویت‌بندی نقاط تعیین شده در محدوده مورد مطالعه پوشش داده شده و نتایج تحلیل کیفی و کمی هر یک از مؤلفه‌ها مشخص شده است. نتایج تحقیق نشان داد که، در بین نقاط قوت در منطقه مطالعه شده وجود سد تاریخی داریوش (درودزن)، رودخانه کر، جزیره و چشمه‌های متعدد با وزن (اهمیت) نسبی ۰/۳۴۲ به‌عنوان مهم‌ترین مزیت این منطقه جهت توسعه گردشگری به حساب می‌آید که به منظور استفاده بهینه از این عامل بر توسعه گردشگری طبیعی تأکید می‌شود. همچنین، با توجه به نتایج بدست آمده در بین نقاط ضعف، نبود امکانات اقامتی و تجهیزات بهداشتی برای مسافران با وزن (اهمیت) نسبی ۰/۲۹۱ در اولویت بوده که در این زمینه با مشارکت مردم محلی و بخش‌های دولتی و خصوصی این موارد به عنوان موانع توسعه گردشگری برطرف شده، بهبود و ارتقا یابند. علاوه بر این، از بین فرصت‌های بیرونی، اشتغال‌زایی در منطقه از طریق جذب گردشگر با وزن (اهمیت) نسبی ۰/۲۶۳ به‌عنوان مهم‌ترین نقطه فرصت و ایجاد آلودگی در حاشیه رودخانه‌ها (افزایش زباله‌های غیر قابل تجزیه) با وزن (اهمیت) نسبی ۰/۲۶۰ به‌عنوان مهم‌ترین نقطه ضعف در منطقه مورد مطالعه شناخته شدند. بنابراین، در زمینه راهکارهای توسعه‌ای در این بخش که می‌تواند نقش مؤثری در توسعه گردشگری داشته باشد موارد زیر پیشنهاد می‌گردد:

- با توجه به جاذبه‌های تاریخی، طبیعی، فرهنگی و موقعیت جغرافیایی بسیار مساعد منطقه در زمینه گردشگری روستایی توصیه می‌شود، گردشگری روستایی به عنوان محور توسعه اقتصادی - اجتماعی منطقه درودزن در برنامه‌های سازمان‌های مرتبط با گردشگری مورد توجه قرار بگیرد.
- در توسعه گردشگری روستایی در منطقه درودزن، بخش خصوصی و حتی شورای اسلامی روستاهای هدف گردشگری می‌توانند بر اساس موقعیت روستا، برنامه‌ها و طرح‌های مناسب را طراحی نموده تا هم روستائیان و هم گردشگران بتوانند به سیر و سیاحت پرداخته و از نظر اشتغال و درآمدزایی در روستاهای مورد نظر مؤثر واقع شوند.
- به منظور توسعه گردشگری در منطقه مطالعه شده، بستر لازم برای توسعه خدمات گردشگری با استفاده از سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و مشارکت‌های محلی فراهم شود.

۶- منابع

- پیرز، ج.، رابینسون، ر.، (۱۳۸۳). مدیریت راهبردی، اجرا و کنترل. انتشارات سمت، تهران: ۱۹۸ صفحه.
- توکلی، م.، فاضل نیا، غ.، گنجعلی، ع.، (۱۳۸۸). کاربرد فرایند تحلیل سلسله مراتبی در تعیین اولویت بخش‌های اقتصادی (مطالعه موردی شهرستان نیشابور). روستا و توسعه، ۴(۱۲)، ۹۸-۷۷.
- حجازی زاده، ز.، رجائی ریزی، م. ع.، حسینی امینی، ح.، (۱۳۹۲). شناخت نقاط قوت و ضعف توسعه گردشگری روستایی، مطالعه موردی اکوموزه روستایی ابیان - اصفهان. برنامه ریزی و توسعه گردشگری، ۲(۵۲)، ۷۶-۵۰.
- دلبری، س. ع.، داودی، س. ع.، (۱۳۹۱). کاربرد تکنیک فرایند سلسله مراتبی در رتبه‌بندی شاخص‌های ارزیابی جاذبه‌های توریستی. مجله تحقیق در عملیات در کاربردهای آن، ۹(۲)، ۷۹-۵۷.
- رحیمی، د.، رنجبردستانی، م.، (۱۳۹۱). ارزیابی و اولویت‌بندی جاذبه‌های اکوتوریسم (روستاها) هدف گردشگری استان چهارمحال و بختیاری. مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، ۱۴(۴)، ۱۵۰-۱۳۱.
- رکن‌الدین افتخاری، ع.، مهدوی، د.، (۱۳۸۴). راهکارهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل سوات (دهستان لواسان کوچک). مدرس علوم انسانی، ۱۰(۲)، ۳۰-۱.
- رکن‌الدین افتخاری، ع.، عارف‌نیا، خ.، سجاسی قیداری، ح.، فیروزنیا، ق.، صادقلو، ت.، دیانی، ل. و فتاحی، ا. (۱۳۸۹). راهبردهای توسعه آموزش پایدار در ایران. فصلنامه جغرافیا، ۸(۲۵): ۶۶-۴۷.
- رکن‌الدین افتخاری، ع.، قادری، ا.، (۱۳۸۱). نقش گردشگری روستایی در توسعه روستایی (نقد و تحلیل چارچوب‌های نظریه‌ای). ۲۳-۴۱.
- ضیایی، م.، ترابیان، پ.، (۱۳۸۹). سنجش سطح قابل قبول اثرات منفی اجتماعی گردشگری بر جوامع محلی در ایران (مورد مطالعه سکونتگاه‌های روستایی حوزه تالاب پریشان). انجمن جغرافیای ایران، ۲۷(۲۷)، ۲۲۵-۲۰۵.
- هادیزاده زرگر، ص.، سخایی، ب.، (۱۳۹۳). تحلیل زمینه‌های توسعه گردشگری در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان ساری. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۳(۲)، ۵۳-۳۹.
- Bertolini, M., Braglia, M., (2006). Application of the AHP methodology in making a proposal for a public work contract. *International Journal of Project Management*, 24(5), 422-430.
- Bowen.W. M., (1990). Subjective judgments and data environment analysis in site selection computer. *Environment and Urban Systems*, 14, 133-144.
- Butler, R., W., Hall. C.M., Jenkins, J., (1998). *Tourism and recreation in rural areas*, John Wiley & Sons. Chichester, 56-139.
- Byrd, E., Bosley, H., Dronberger, M., (2009). Comparisons of stakeholder perceptions of tourism impacts in rural eastern North Carolina. *Tourism Management*, 30, 693-703.
- Fabac, R., Zver. I., (2011). Applying the modified SWOT-AHP method to the tourism of Gornje Meaimurje. *Tourism and Hospitality Management*, 17(2), 201-215.
- Jones, F., Brooks, D., (2008). Examining sport management programs in the United States. *Journal of Sport Management*, 11(3), 77-91.
- Kajanus, M., Kangas, J., Kurttila., M., (2004). The use of value focused thinking and the A'WOT Hybrid method in tourism management. *Tourism Management*, 25 (4), 499-506.
- Lee, C.C., Chang, C. P., (2008). Tourism development and economic growth: A closer look at panels. *Tourism Management*. 29, 180-192.
- Pesonen, M., Kurttila, M., Kangas, J., Kajanus, M., Heinonen, P., (2000). Assessing the priorities using SWOT among resources management strategies at the finish forest and park service. *Forest Science*, 47 (4), 534-541.
- Policastro, M. L., (1993). *Introduction to strategic planning (Management and Planning Series)*. United States Small Business Administration, 20 p.
- Saaty, T. L., (1986). Dependence and independence: from linear hierarchy to nonlinear networks. *European Journal of Operational Research*, 26(3), 105-118.

- Sheng-Hshiang, T., T. Gwo-Hshiang and W. Kuo-Ching (1997), Evaluating tourist risks from fuzzy perspectives, *Annals of Tourism Research*, No.4.
- Sheng-Hshiang, T., Gwo-Hshiang, T., Kuo-Ching, W., (1997). Evaluating tourist risks from fuzzy perspectives. *Annals of Tourism Research*, 24 (4), 796-812.
- Takano, S. E., (2010). Application of combined SWOT and Analytic Hierarchy Process (AHP) for tourism revival strategic marketing planning: A Case of Sri Lanka Tourism. *Journal of the Eastern Asia Society for Transportation Studies*, 8, 954-969.
- Weaver, D., Lawton, L., (2001). Resident perceptions in the urban rural fringe. *Annals of Tourism Research*, 28-(2), 439 -458.

